

«Guds menighet er jordens største under! Mens verdens skikkelse i hast forgår, er Kristus i all evighet den samme, og fast hans rike på sin klippe står,» skriver Ronald Fangen i sin kjente salme. I dag er vi ledd i en lang kjede av gudstjenestefeirende, bekjennende kristne gjennom alle tider, og i dag på alle kontinenter. Vi er med på noe stort som en gang startet opp med et spørsmål fra Herren selv. I dag lar prekenten oss rykke tilbake til start, til svaret på det store og viktige spørsmålet om vår kristne tro.

Prekenten: Matt 16,13-20

Da Jesus kom til distriktet rundt Cæsarea Filippi, spurte han disiplene sine: «Hvem sier folk at Menneskesønnen er?» De svarte: «Noen sier døperen Johannes, andre Elia, og andre igjen Jeremia eller en annen av profetene.» «Og dere,» spurte han, «hvem sier dere at jeg er?» Da svarte Simon Peter: «Du er Messias, den levende Guds Sønn.»

Jesus tok til orde og sa: «Salig er du, Simon, sønn av Jona. For dette har ikke kjøtt og blod åpenbart deg, men min Far i himmelen. Og jeg sier deg: Du er Peter, og på denne klippen vil jeg bygge min kirke, og dødsrikets porter skal ikke få makt over den. Jeg vil gi deg himmelrikets nøkler; det du binder på jorden, skal være bundet i himmelen, og det du løser på jorden, skal være løst i himmelen.» Så påla han disiplene ikke å si til noen at han var Messias.

Hvem Menneskesønnen er?

Jesus var nå i Cæsarea Filippi, den byen lengst mot nord som Jesus besøkte, på grensen mellom det som ble regnet som jødernes land i sør, og hedningenes land mot nord. Men samtidig også på grensen der jødisk tro møtte gresk filosofi og keiserdyrkelse. Der i grenselandet mellom ulik tro og livssyn og ulike religioner, utfordrer Jesus sine disipler og ber om en meningsmåling: «Hvem sier folk at menneskesønnen er?»

Var han Johannes døperen, som det ryktes var oppstått fra de døde? Var han profeten Elia, som mange forventet skulle være forløperen for Messias? Var han profeten Jeremia, eller var han den profeten Gud lovet skulle komme i avskjedstalen til Moses? (5Mos 18,15) Folk hadde ulikt syn på dette.

Jesus spurte ikke for å lære nytt om seg selv, som om han ikke visste hvem han var, eller for å la seg forme av folkets oppfatning. Spørsmålet han stilte var likevel viktig, for svaret viste et mangfoldig bilde av hva folkeopinionen tenkte om hvem han var, men ingen traff blink.

Den eneste gangen vi vet om at Jesus offentlig sa han var Messias, var da han senere møtte for Det høye råd anklaget for å spotte Gud. (Matt 26,55ff.) Også den gangen brukte Jesus tittelen Menneskesønnen om seg selv. Hos profeten Daniel forstår vi at Menneskesønnen var en som kommer ovenfra, en som representerer et evig rike. (Dan 7,13).

Vi vet at folket ventet på Messias, men da som en jordisk konge. Man tenkte neppe uten videre at Messias og Menneskesønnen var én og samme person. Det er ikke sikkert at disiplene sånn til daglig assosierte noe mer med at Jesus sa Menneskesønnen om seg selv enn at Jesus sa «jeg». Da Jesus så spurte disiplene: «Hvem sier dere at jeg er?» Da var det

altså at Peter våget seg utpå med det som skulle vise seg å være kloke ord: «Du er Messias, den levende Guds Sønn.»

Peters svar var ikke spill for galleriet eller oppsummering av opinionsundersøkelsen. Svaret var gitt Peter av Gud: Du er Messias, du er Kristus, du er den levende Guds Sønn – et svar som var helt annerledes enn det folket tenkte om Jesus. Dette har ikke mennesker lært deg Peter, dette har ikke kjøtt og blod åpenbart deg, Peter. Dette har du ikke hørt av andre. Dette har min Far i himmelen lært deg.

I dette svaret sier Peter to ting. For det første at Jesus er Messias. For det andre at Jesus er Guds Sønn. Dette er en nokså lik bekjennelsen til den som Natanael en gang ga: «Rabbi, du er Guds sønn, du er Israels konge.» Joh 1,49. Andre hadde også sagt at Jesus var Guds Sønn før dette. (Matt 14,33). Likevel blir Peters bekjennelse et vendepunkt. Nå skulle veien gå mot arrestasjon og korsfestelse, og Matteusevangeliet viser at Jesus fra da av konsentrerte oppmerksomheten om apostlene og frelsegjerningen.

Kirken kan aldri være noe annet enn en bekjennelseskirke. Om den er aldri så mye folkekirke og statskirke, så er den først og fremst kirke av mennesker som bekjenner troen på Jesus. Bekjennelsen er kirkens basis. Uten bekjennelsen ville det ikke være noe grunnlag for Jesu Kristi kirke. På grunnlag av Peters bekjennelse, ble Peter prist salig. På grunnlag av den samme bekjennelsen, skal også vi prises salig. Vi er ikke kalt til å sitte inne med en privat religiøsitet bak lukkede dører, men til å komme sammen i den kristne forsamling og tydelig bekjenne vår tro på Jesus som et rungende: Ja, vi tror at Jesus Kristus er Guds Sønn!

Embetet i etterapostolisk tid

Peters bekjennelse fikk stor betydning for dannelsen av kirken og forståelsen av kirkens embete i tiden som fulgte etter apostlenes dager, ja like til vår tid. Apostlenes viktigste tjeneste var å forkynne til menighetene alt det som Jesus hadde befalt og lært dem. Til det fikk de Åndens hjelp, den andre talsmannen som Jesus hadde lovet. (Joh 14,16) Kirken stod og falt med Peters bekjennelse. Læren var avgjørende viktig. Ingenting skulle legges til, ingenting skulle trekkes fra. (5Mos 4,2; 12,32; Åp 22,18f).

Opp gjennom kirkens historie ser vi at det gang på gang har vært nødvendig å ta opp kampen mot vranglære, tillegg og fratrekk til den apostoliske lære. For å utruste kirken har Gud selv gitt den et mangfold av tjenester og nådegaver. I kraft av det allmenne prestedømmet har alle kristne et ansvar for å fortelle om Jesus. Slik som kvinnene som møtte den oppstandne Jesus påskemorgen ble oppstandelsesvitner, står alle kristne i denne tjenesten å fortelle at Jesus lever og vitne om ham. (1Pet 2,9)

Men i tillegg til det allmenne prestedømme forteller Det nye testamente om et særskilt embete som noen kristne menn kalles til. Det er en tjeneste med å forkynne Guds ord, et læreembete og et tilsynsembete. I Den katolske kirke tenker man embetet som treleddet med diakon, prest og biskop, og der paven som den fremste av biskopene regnes som Peters etterfølger, og i en forstand er ufeilbarlig når han uttaler seg «ex katetra» i læresaker.

I vår Lutherske kirke tenker vi at embetet prinsipielt er ett, og at biskopen er en prest med et spesielt ansvar for tilsynet, fremfor alt i læren. Vi regner ikke med noen pave som kan uttale seg ufeilbarlig, men vi har en kirke med feilbarlige embetsbærere som lærer rett så fremt de taler som Guds ord gjør. Men skulle en prest eller biskop lære noe som strider mot Guds ord, så har alminnelige kristne både rett og plikt til å si fra.

Apostelen Paulus kalte seg selv apostel og lærer. (1Tim 2,7) Vårt embete som prest har sitt utspring i apostlenes læreembete. Yrkesbetegnelsen prest hos oss har ingen ting med ordet for prest som vi finner i Det gamle testamente å gjøre. Vårt ord for prest kommer av det greske ordet «presbyteros» som i Det nye testamente betyr eldste, mens det gammeltestamentlige kommer av et helt annet ord på hebraisk og betegner en levittisk offerprest.

Prestene og yppersteprestene i den gamle pakts tid skulle være midlere mellom Gud og folket. Men i Kristus trenger vi ikke prester til å formidle denne kontakten. Slik er alle kristne blitt prester i den gammeltestamentlige betydningen av ordet med direkte adgang til Gud. (1Pet 2,5)

I noen kirkesamfunn styres menighetene av et råd av presbytere eller eldste med viktige funksjoner som tilligger embetet, deriblant forkynnelse og lære. Vårt ord for biskop kommer av det greske ordet «episkope» som betyr tilsynsembete. I vårt presteembete er alle disse aspektene med.

Embetet og tjenstedifferensiering

Gjennom hele kirkens historie, og like fram til vår tid, har embetet vært forbeholdt menn. I 1961 ble for første gang en kvinne ordinert til prest i vår norske kirke. I dag er det en selvfølge for mange, fordi det har med likestilling å gjøre og fordi kvinner kan inneha alle stillinger i samfunnet. Vår kirke har for lengst godtatt ordningen med kvinneprester. Likevel er dette, så langt jeg kan se, en ordning som strider mot det som Paulus skriver om embetet i sine brev, deriblant preke- og læreforbudet som han begrunner ut fra skapelsen, det nye livet i Kristus og ut fra Herrens bud, som jo alle er begrunnelser som ikke begrenses til tid og miljø. (1Kor 14,33-38; 1Tim2,11ff)

På den tiden Det nye testamentet ble skrevet, kjente man til kvinnelige ledere innen politikken, (Matt 12,42; Apg 8,27) og det var kvinner som hadde viktige oppdrag og sentrale posisjoner og anseelse i menighetene. (Joh 20,17f; Apg 18,26) Likevel ble det forkynt en tjenstedeling mellom mann og kvinne i menighetene som innebar at noen tjenester var forbeholdt menn. (1Tim 3,1ff; Tit 1,6ff) Disse tjenestene er siden blitt en del av presteembetet.

Himmelrikets nøkler

Kirken har til alle tider vært en bekjennende kirke. Til tider har denne bekjennelsen kostet liv. Av apostlene var det, så vidt vi vet, bare Johannes som fikk en naturlig død. De andre ble drept på grunn av sin bekjennelse. Dette er en av to grunner til at den liturgiske fargen i dag på aposteldagen er rød, blodets og martyriets farge.

Kirken har aldri kunnet tie stille med sitt budskap. Den er Jesu røst i verden. Peter ble gitt himmelrikets nøkler til å binde og til å løse. Disse

kan ikke brukes uten i troskap mot Guds ord. Kirken er pålagt å bruke begge nøklene, også bindenøkkelen. Det som bindes på jorden, er bundet i himmelen. Det som løses på jorden, er løst i himmelen. Den som ikke vender om til Gud er bundet i sin uvilje og synd. Men når dette gjøres klart, har man også en mulighet til å vende om.

Himmelrikets nøkler gir en fantastisk mulighet til å sette mennesker fri fra stengsler på grunn av uoppgjorte ting gjennom sjelesorg og skriftemål. Ved å bekjenne synd i nærvær av en prest, som har taushetsplikt, får en etter Jesu Kristi ord og befaling, tilsagt alle sine synders nådige forlatelse, i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Enkeltskriftemålet er en mulighet til å oppleve en ny frihet, frimodighet og glede.

Den røde fargen på denne dagen er også Åndens farge. Uten Den Hellige Ånd var det ingen kirke hos oss i dag. Uten Ånden, ingen frimodig kristen bekjennelse. Jesus har knyttet sine løfter til bekjennelsen: «Den som bekjenner meg for menneskene, ham skal også jeg kjennes ved for min Far i himmelen.» Matt 10,32. Å være kristen kan derfor aldri bli bare en privatsak. Troen som vi har fått av Gud, fikk vi ikke for at vi skal dytte den på andre, ingen kan tvinges til å tro, men for at vi skal bekjenne den. Men vi skal ikke legge skjul på hvem som er vår Herre og Frelser.

Templet i Jerusalem lå på en klippe. Jesu kirke skulle også bygges på en klippe: «På denne klippen vil jeg bygge min kirke,» sa Jesus til Peter, for Peter betyr klippe på det språket Jesus talte. Det ble et ordspill. Peter fikk snart erfare at klippen ikke var Peter i egen person, for snart ville han forsøke å hindre Jesus i å reise til Jerusalem og dø på korset. «Vik bak meg, Satan,» skulle bli Jesu klare beskjed. Og snart kom den store apostelen til å bli feig og fornekte sin tro, og det hele tre ganger. Men Jesus skulle ta ham til nåde igjen, og sette ham til store oppgaver. «Peter, når du igjen vender om,» sa Jesus i sine avskjedsord, «da skal du styrke dine brødre.»

Fra nederlag til seier, men ikke i egen kraft. Bekjennelsen var av Gud, troen var av Gud, omvendelsen og den nye starten var av Gud. Ja, Guds menighet er virkelig jordens største under. Kirken kan til tider se så skrøpelig ut, med krangling og splittelse, men like fullt, Gud gir vekst, og det blir til noe stort.

Til slutt. Jesus forbød disiplene strengt å si til noen at han var Messias. Jødene tenkte Messias som en nasjonal befrier som kunne kaste romerne ut av landet. Jesus så nok deres forventninger som et mulig hinder i å fullføre frelsesverket. Det var nok derfor han ga dem dette forbudet. Men fra og med påskemorgen lød budskapet: Gå og fortell!

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet.